

David 2: Vechten
1 Samuël 17

- Lezing: 1 Samuël 17:1-58 (met tussenzang)

¹De Filistijnen bereidden opnieuw een oorlog voor. Ze verzamelden zich in Socho in Juda en sloegen hun kamp op in Efes-Dammim, tussen Socho en Azeka. ²Saul riep het leger van Israël op en sloeg zijn kamp op in de Terebintenvallei. Daar stelden ze zich op tegenover de Filistijnen: ³op de ene helling stonden de Filistijnen en op de andere de Israëlieten; het dal lag tussen hen in. ⁴Uit de gelederen van de Filistijnen trad een kampvechter naar voren, een zekere Goliat uit Gat, een man van zesenvijftien el lang. ⁵Hij had een bronzen helm op zijn hoofd en droeg een bronzen schubbenpantser, dat wel vijfduizend sjekel woog. ⁶Ook zijn scheenplaten waren van brons, evenals het kromzwaard dat over zijn schouder hing. ⁷De schacht van zijn speer was zo dik als de boom van een weefgetouw en de punt was gemaakt van zeshonderd sjekel ijzer. Een schildknecht ging voor hem uit. ⁸In het dal bleef de Filistijn staan en riep het leger van Israël toe: 'Waarom zouden jullie optrekken en slag leveren? Ik ben de trots van de Filistijnen, en jullie zijn maar slaven van Saul! Kies iemand uit jullie midden en laat hem hier beneden komen. ⁹Als hij me aankan en me verslaat, zullen wij aan jullie onderworpen zijn, maar als ik hem aankan en hem versla, zullen jullie aan ons onderworpen zijn en ons als slaven dienen. ¹⁰Hierbij daag ik het leger van Israël uit: stuur iemand hierheen voor een tweegevecht!' ¹¹Bij het horen van deze woorden stonden Saul en het leger van Israël verlamd van schrik.

¹²David was een zoon van Isai uit Betlehem, dat in de streek Efrata in Juda ligt. Deze Isai had acht zonen. Hijzelf was in de tijd van Saul al te oud om nog onder de wapenen te gaan, ¹³maar zijn oudste drie zonen trokken met Saul ten strijde. De oudste heette Eliab, de tweede Abinadab en de derde Samma. ¹⁴David was de jongste. Zijn oudste drie broers waren met Saul ten strijde getrokken, ¹⁵maar David ging heen en weer tussen het kamp van Saul en Betlehem, waar hij de kudde van zijn vader hoedde.

¹⁶Ondertussen trad de Filistijn elke ochtend en elke avond naar voren, veertig dagen lang, en dan stelde hij zich op in het dal.

¹⁷Op een dag zei Isai tegen zijn zoon David: 'Hier heb je een zak geroosterd graan en tien broden. Breng die snel naar je broers in het legerkamp. ¹⁸En deze tien kazen moet je aan hun bevelhebber geven. Vraag je broers hoe het met ze gaat en neem een levensteken van hen mee terug.' ¹⁹Saul was met de soldaten van Israël, onder wie Davids broers, nog steeds gelegerd in de Terebintenvallei, tegenover de Filistijnen. ²⁰De volgende ochtend vroeg ging David met de proviand op weg, zoals Isai hem had opgedragen. De kudde liet hij achter onder de hoede van iemand anders. Hij kwam juist bij het wagenkamp aan toen het leger onder het aanheffen van strijdkreten de linies betrok. ²¹De Israëlieten en de Filistijnen stelden zich in slagorde tegenover elkaar op. ²²David gaf zijn spullen af aan de foerier en haastte zich naar de gevechtlinie. Daar vond hij zijn broers en hij vroeg hun hoe het met ze ging. ²³Terwijl hij met ze aan het praten was, trad uit de Filistijnse gelederen de kampvechter naar voren, Goliat uit Gat, en David hoorde hem de Israëlieten uitdagen zoals hij dat elke dag deed. ²⁴Bij het zien van Goliat deinsden de Israëlieten van schrik achteruit. ²⁵'Zien jullie die man daar?' zeiden ze tegen elkaar. 'Israël honen, daar is het hem om te doen! Wie hem verslaat, zal door de koning met rijkdommen worden overloden. Bovendien krijgt hij de koningsdochter tot vrouw en wordt zijn familie vrijgesteld van schatting en herendienst.' ²⁶David vroeg aan de soldaten die in zijn buurt stonden: 'Wat gebeurt er met degene die die Filistijn daar verslaat en Israël van deze schande bevrijdt? Wat denkt die onbesneden Filistijn wel, dat hij de gelederen van de levende God durft te beschimpen!' ²⁷De soldaten herhaalden tegen hem wat ze zojuist gezegd hadden. ²⁸Toen Davids oudste broer Eliab hem met de soldaten hoorde praten, viel hij woedend uit: 'Wat doe je hier eigenlijk? Hoor jij niet in de woestijn op je schaapjes te passen? Echt iets voor jou, om met je brutale

neus vooraan te willen staan als er gevochten gaat worden.²⁹ 'Wat doe ik nu weer verkeerd?' antwoordde David. 'Ik vraag het toch alleen maar!' ³⁰Hij draaide zijn broer de rug toe en legde zijn vraag nog aan anderen voor, en kreeg weer hetzelfde antwoord.

³¹ Davids vragen bleef niet onopgemerkt. Men vertelde het aan Saul, en die liet hem bij zich komen. ³² David zei tegen Saul: 'We hoeven om die Filistijn toch niet de moed te verliezen, heer. Ik zal met hem het gevecht aangaan.' ³³ 'Maar je kunt hem toch onmogelijk aan,' wierp Saul tegen. 'Jij bent nog maar een jongen en hij is al van jongs af aan gewend om te vechten.' ³⁴ 'Ik heb altijd de kudde van mijn vader gehoed,' antwoordde David. 'Wanneer er een leeuw of een beer kwam om een schaap of een geit uit de kudde te roven, ³⁵ging ik erachteraan, overmeesterde hem en redde het dier uit zijn muil. En als hij me wilde aanvallen greep ik hem bij zijn keel en sloeg ik hem dood. ³⁶ Leeuwen en beren heb ik verslagen en die onbesneden Filistijn zal het net zo vergaan, omdat hij de gelederen van de levende God heeft beschimpt! ³⁷ De HEER, die me gered heeft uit de klauwen van leeuwen en beren, zal me ook redden uit de handen van deze Filistijn.' 'Ga dan,' zei Saul tegen David, 'en moge de HEER je bijstaan.' ³⁸ Hij gaf hem zijn eigen uitrusting en hielp hem die aan te doen: een bronzen helm voor op zijn hoofd en een borstkuras. ³⁹ Ten slotte gordde David het zwaard om en probeerde een paar passen te lopen, omdat hij aan zo'n zware uitrusting niet gewend was. 'Ik kan hier niet mee lopen,' zei hij tegen Saul, 'ik ben dat niet gewend.' En hij deed de uitrusting weer af. ⁴⁰ Hij pakte zijn stok, zocht vijf gladde stenen uit de rivierbedding en stopte die in zijn herderstas. Toen liep hij op de Filistijn af, zijn slinger in de hand.

- *Tussenzang: Gezang 163:1,2,3*

⁴¹ Met zware stappen kwam de Filistijn op David af, voorafgegaan door zijn schildknecht. ⁴² Hij nam David, een knappe jongen met rossig haar, geringschattend op ⁴³ en zei: 'Ben ik soms een hond, dat je met een stok op me afkomt?' En hij vervloekte David in de naam van zijn goden. ⁴⁴ 'Kom maar op,' zei hij, 'dan maak ik jou tot aas voor de roofvogels en de wilde dieren.' ⁴⁵ 'Jij daagt me uit met je zwaard en je speer en je kromzwaard,' antwoordde David, 'maar ik daag jou uit in de naam van de HEER van de hemelse machten, de God van de gelederen van Israël, die jij hebt beschimpt. ⁴⁶ Maar vandaag zal de HEER je aan mij uitleveren: ik zal je verslaan en je hoofd afhouden, en ik zal de lijken van de Filistijnen aan de roofvogels en de wilde dieren ten prooi geven, zodat de hele wereld weet dat Israël een God heeft. ⁴⁷ Dan zal iedereen hier beseffen dat de HEER geen zwaard of speer nodig heeft om te overwinnen, want Hij is degene die de uitslag van de strijd bepaalt en Hij zal jullie aan ons uitleveren. ⁴⁸ Toen de Filistijn aanstalten maakte om David aan te vallen, was David hem te snel af. Hij rende hem tegemoet, ⁴⁹ stak zijn hand in zijn tas en haalde er een steen uit, slingerde die weg en trof de Filistijn zo hard tegen het voorhoofd dat de steen naar binnen drong en de Filistijn voorover stortte. ⁵⁰ Zo overwon David de Filistijn met een slinger en een steen; hij trof hem dodelijk zonder dat hij daar een zwaard bij nodig had. ⁵¹ Hij rende naar de Filistijn toe, boog zich over hem heen en trok diens zwaard uit de schede. Daarmee gaf hij hem de genadestoot en sloeg hem zijn hoofd af. Toen de Filistijnen zagen dat hun held dood was, sloegen ze op de vlucht. ⁵² Nu sprongen de Israëlieten en Judeeërs op, hieven de strijdkreet aan en achtervolgden hen tot aan de vallei en de poorten van Ekron. De hele weg van Saäraïm tot aan Gat en Ekron lag bezaaid met gesneuvelde Filistijnen. ⁵³ En toen de Israëlieten van hun achtervolging terugkwamen, plunderden ze het Filistijnse legerkamp. ⁵⁴ David nam het hoofd van de Filistijn mee om het naar Jeruzalem te brengen; de wapens die hij hem had afgenomen legde hij in zijn tent.

⁵⁵ Terwijl Saul toekeek hoe David de Filistijn tegemoet trad, vroeg hij aan zijn opperbevelhebber Abner: 'Zeg eens, van wie is die jongen een zoon?' 'Zo waar u leeft, koning,' antwoordde Abner, 'ik weet het niet.' ⁵⁶ 'Zoek dan uit van wie die jongeman een zoon is,' droeg de koning hem op. ⁵⁷ Toen David na zijn overwinning op de Filistijn terugkwam, wachtte Abner hem op en leidde hem naar Saul.

Het hoofd van de Filistijn had hij nog in zijn hand. ⁵⁸'Van wie ben jij een zoon, jongen?' vroeg Saul, en David antwoordde: 'Ik ben de zoon van uw dienaar Isai uit Betlehem.'

Preek

Lieve mensen,

Op Netflix heb ik deze week samen met Marie José de serie *Painkiller* gekeken. Het gaat over een groot farmaciebedrijf dat een uiterst verslavend middel op de markt brengt. En dat dan één assistent officier van justitie het juridisch opneemt tegen die gigant. Ze heeft natuurlijk weinig kans en veel minder middelen. En dan moet je onwillekeurig denken aan David tegen Goliat.

Ons verhaal is namelijk spreekwoordelijk geworden. Als er een strijd is tussen een kleine partij en een grote. En als die kleine partij vrijwel kansloos wordt geacht. Ja, dan kun je bemoedigend zeggen: denk aan David en Goliat. En zo kan Sparta vanmiddag zomaar een kans hebben tegen Feyenoord.

Het gevaar bij onze tekst is, dat je daar zo oppervlakkig naar kan blijven kijken. Maar dan kun je net zo goed een sprookje vertellen over klein Duimpje en de reus. Of over Hans en Grietje en de heks. Roodkapje en de wolf. En dat uiteindelijk slimheid het wint van brute kracht. Maar ja, dan mis je toch de kern.

...

Goliat betekent 'groot'. Met een beetje fantasie van mijn voorouders zou ik dus Wim de Goliat geheten kunnen hebben. Blij dat ze een beetje saai waren dus. Groot. En dat is 'ie. Rond de drie meter. Hij daagt Gods volk uit. Veertig dagen lang, in de ochtend en de avond staat hij daar in het dal te brallen. En niemand die het tegen hem durft op te nemen.

Dat is trouwens alweer een mooie vingerwijzing van de verteller. Veertig dagen. Eeuwen later wordt iemand ook veertig dagen uitgedaagd in de woestijn. Door een nog veel groter en angstaanjagender figuur dan Goliat. Jezus blijkt daar een echte zoon van David en bezwijkt niet.

David, de jongste van het gezin Isai, en dus, zoals we vorige week zagen, geroepen tot de minste klusjes, werd naast schaapherder nu ook bezorger. Hij pendelt heen en weer tussen zijn vader en zijn oudste drie broers. Zo komt hij in het kamp aan en maakt mee wat al meer dan een maand aan de gang is. Hij vraagt verduidelijking, maar dat wordt niet op prijs gesteld door zijn oudste broer. Zoals dat kan gaan tussen kinderen van één gezin. Ik herken het gesprek wel van toen ik klein was en mijn jongste broertje altijd domme dingen deed, in mijn ogen. En ik zie het ook terug bij mijn eigen kinderen. David moet zich niet bemoeien met grote-broer-zaken. En dan die verzuchting: wat doe ik *nou* weer verkeerd?

Toch is het wel opvallend. Je ziet hier dat Eliab zich druk maakt om de verkeerde dingen. Hij legt het front verkeerd. Je moet als volk van God als één man tegenover de Filistijnen staan. Maar hij maakt zich druk om David, die in zijn ogen de verkeerde vragen stelt. Die neiging hebben wij ook nog wel eens. Dat we ons ontzettend druk maken om binnenkerkse conflictjes. Terwijl de wereld in brand staat en redding en bevrijding nodig heeft. Zo vaak kozen we in het verleden het verkeerde front. En ook nu nog wel eens. Het gaat er toch om dat het koninkrijk van Jezus ruimte krijgt.

Maar goed, David laat zich niet uit het veld slaan. Hij vraagt door. Hij kan zich niet voorstellen dat iedereen dit over zijn kant laat gaan. Hij kan zich ook niet voorstellen dat er een beloning nodig is om het gevecht aan te gaan. Zo zou je de vraag kunnen lezen: een beloning!!?? Het gaat om de vrijheid die de levende God wil geven en jij probeert mensen te verleiden met een beloning? Wat ik opvallend vind: Goliat spot helemaal niet met God. Dat dacht ik altijd wel en in kinderliedjes is dat ook altijd een aanname. Maar Goliat spot alleen met de soldaten en met Saul. Hij houdt het heel horizontaal. Het is Dávid die de naam van God in de mond neemt. Maar Saul gaat mee op het niveau van Goliat. Want hij looft een beloning uit en die is ook nog eens heel erg in 'aardse' taal: een vrouw, geld en belastingvrijstelling. Saul denkt dat hij het daarmee redt. Dat hij daarmee één van zijn soldaten kan verleiden te vechten. Het betekent ook dat hij als koning het zelf niet aandurft. Niet voorop durft te gaan in de strijd. Zijn eigen leven vindt hij belangrijker dan de winst van Gods rijk. Ja, dan ben je geen redder.

Hier zie je iets van de houding van Saul. Daar, waar hij de verkeerde afslag genomen heeft. Hij maakt zichzelf belangrijker dan het rijk van God. En dat is niet de stijl van leidinggeven die past bij onze Heer. Goliat voelt dat op de een of andere manier ook aan. Hij zegt tegen het leger:

Slide: Ik ben de trots van de Filistijnen en jullie zijn maar slaven van Saul.

Het leger van Saul en Saul zelf laten zich dat ook aanzeggen. Het vervult ze meer met angst dan met verontwaardiging. Verlamd van schrik. Het is de taal die ze verstaan en zo werkt het dus ook. Het is het rijk van Saul geworden ipv dat van de levende God. David laat zien dat het anders moet. Dat je voorop moet gaan. Met gevaar voor eigen leven. Alleen dan kun je redder zijn. Zoals eeuwen later ook blijkt op Golgota.

Bij Saul is het rijk van God geen zaak van het hart meer. Hij denkt het te fixen met een beloning. Hij denkt het ook te regelen in dezelfde taal als Goliat uitslaat. Het is een denkraam van macht en kracht. Een paradigma van wapens en groot zijn. David laat zien dat het anders werkt. Dat het koninkrijk van God niet bestaat bij kracht of geweld, maar door Gods geest. (Zach.4:6)

Die geest van God heeft David doordrongen (16:13). Heel symbolisch legt hij de wapenrusting neer. Een vijand van Gods rijk moet je met andere wapens bestrijden dan waar die mee komt. Een herdersonrusting tegenover het wapengekletter. Open vizier tegenover list en bedrog. Het kwade overwin je niet met het kwade, maar door het goede. (Rom. 12:21) David laat de stijl van het koninkrijk zien. Zoals zijn grote Zoon dat later zal vervolmaken.

Het belangrijkste gevecht in onze tekst is dus niet het gevecht tussen David en Goliat, maar meer de botsing van twee stijlen. Je hebt de stijl van de vijand. De duivel, die met grof geweld alles kapot wil maken. En je hebt de stijl van Gods kinderen, die met liefde en toewijding op heelheid uit zijn. Saul wil meegaan in de stijl van de vijand. David ontmaskert dat.

Dat betekent niet dat het krachteloos wordt. Het betekent ook geen pacifisme ofzo. Want zodra Goliat sneuvelt wordt het leger van de Filistijnen achtervolgd en worden zoveel mogelijk vijanden gedood. Het was echt oorlog toen. Gods volk werd in haar voortbestaan bedreigd. Daar moet je tegen optreden. Het komt er echter wel op aan hoe. Met welke motivatie. David laat zien dat het gaat om Gods koninkrijk. En dat je dat in je stijl en je passie laat merken.

In het journaal was deze week een item over kerken in Brazilië. De Pinksterkerken daar willen met grof geweld de natuurgodsdiensten te lijf. Een soort beeldenstorm is het, waarbij tempels verwoest worden, heiligdommen geplunderd en natuurpriesters en ook gewone gelovigen worden bedreigd. Naast dat ik me daarvoor schaam als medechristen, is het denk ik ook totaal de verkeerde manier. Het is niet de taal van Gods koninkrijk.

David spreekt die wel in dit hoofdstuk in tegenstelling tot Saul. En de verteller laat dat fijntjes zien. Want in vers 54 staat iets heel vreemds:

Slide: David nam het hoofd van de Filistijn mee om het naar Jeruzalem te brengen;

Maar ... Jeruzalem is nog helemaal niet de hoofdstad van het rijk. Het is nog niet eens veroverd. Dus is deze geschiedenis een sprookje? Is het helemaal niet zo gebeurd? Nee, geen sprookje, maar naast geschiedschrijving ook duiding, profetie. Hier zegt de schrijver dat uiteindelijk niet Saul, maar David het rijk van God tot zijn aardse bestemming zal brengen. Dat het optreden en de stijl van David uiteindelijk tot vrede zal leiden. Want hij zal deze strijd in de Terebintenvallei laten uitlopen op het vrederijk dat onder zijn koningschap vorm krijgt.

Is deze geschiedenis dan geen hart onder de riem als je iets groots moet bevechten? Je demonen uit het verleden? Of de toeslagenaffaire waar je in vast zit? Of welke strijd je ook maar moet leveren? Als bovenmenselijk geloof in een goede afloop nodig is? Heb je dan niets aan David en Goliat? Zeker wel. Want David won wel hè. Tegelijk is het een aanmoediging om nooit kwaad met kwaad te bestrijden. Niet dezelfde gemeenheid te hanteren. Of achterbaks te worden. Geen vergeldingsgedachte, maar altijd uit op herstel, op vrede, op shalom.

Zoals Jezus in de woestijn en later de duivel bestreed met woorden van God. En met ultieme liefde de vijand alle wapens uit handen heeft genomen op Golgota. De grote zoon van David deed het zijn voorvader na. En doet het ons voor. Hij schrijft het ons ook voor, in de Bergrede bijvoorbeeld. Zodat wij, in alles wat we doen, gericht zijn op de komst van zijn rijk.

Amen